

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
LƏNKƏRAN DÖVLƏT UNIVERSİTETİ

«Təsdiq edirəm»
Tədris məsələləri
üzrə prorektor v.i.e:
dos. Zaur Məmmədov
"13" 02. 2026-cı il

FƏNN SİLLABUSU
(işçi tədris proqramı)

İxtisasın şifri və adı: 7003012- Muzey, arxiv işi və abidələrin qorunması

İxtisaslaşma: Muzeyşünaslıq

Fakültə: Tarix coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili (İşçi proqram. Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 13.02.2026-cı il tarixli iclasının qərarı ilə təsdiq edilmişdir. Protokol N6).

Kodu: MIF-B01.06

Tədris ili: I (2025-2026)

Semestr: II (yaz)

Tədris yükü: Cəmi 180 saat. Auditoriya yükü 45 saat: (30 saat müəhazirə, 15 saat seminar)

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit sayı: kredit 6 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, ata adı, elmi dərəcəsi və elmi adı: dos. Emin Məlikov Nazir oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Ə. Məmmədov 22

Məsləhət günləri və saati: I günlər saat 11.00-12.00, II günlər saat 16.00-17.00

E-mail ünvanı: eminmelikov79@gmail.com

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Eyvazova Y. Tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi. Bakı, 2021

2. Muzeyşünaslıq. (Dərslik). Bakı, 2002.

3. Muzey işinə aid sənədlər toplusu. Bakı, 1961.

4. Kərimov B. Azərbaycanda tarix-diyarşünaslıq muzeylərinin təşəkkülü və inkişaf tarixi. Bakı, 2008.

5. Bəhruz Kəngərli adına Naxçıvan Dövlət tarix-diyarşünaslıq muzeyi. Bakı, Azər nəşr, 1967.

6. Əmirxanov S.A. Muzey və məktəbli dünya görüşü. Bakı, Biznes Universiteti, 2001.

7. Əmirxanov S.A. Muzey fəaliyyətində qarşılıqlı əlaqələr. Tədris-metodik vəsait. Bakı, 2002.

8. Abbasov N. Mədəniyyət siyasəti və mədəni irs. Bakı, 2011.

9. Süləymanlı M. Mədəni irs. Bakı, 2019.

10. Qarabağ, maddi və mədəni irs. Bakı, 2023

IV. Prerekvizit fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənnin tədrisinə ehtiyac yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Mədəni irsin mühafizəsi fənni tarix, mədəniyyət abidələri ilə yanaşı dünyanın mühüm mədəniyyət incilərini öyrənilməsi və mühafizəsini təşkil edir. Hər bir dövlətin yaratdığı zəngin mədəni irsi hərtərəfli öyrənir və tədqiq edir. Xalqlar arasında qarşılıqlı əlaqələri və yaradılmış mədəni irsi öyrənməklə yanaşı gələcək nəsillərə çatdırılmasını təmin edir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam açır;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş
51-baldan aşağı	F	qeyri-kafi

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Təqvim-mövzu planı: 30 saat mühazirə, 15 saat seminar, Cəmi 45 saat.

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
		Mühazirə	
1.	Mövzu: Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili fənnin predmeti, məqsədi və vəzifələri. Plan: 1. Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili fənninin predmeti. 2. Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili fənninin məqsədi. 3. Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili fənninin vəzifələri. Mənbə: [1,2.,5,6.10]	2	
2.	Mövzu: Mədəni irsin mühafizəsi istiqamətində mövcud qanunvericilik bazası. Plan: 1. Azərbaycanda mədəni irsin mühafizəsində mövcud qanunvericilik. 2. Dünyada mədəni irsin qorunmasında mövcud təşkilatlar. Mənbə: [1,4,5,8.]	2	

3.	<p>Mövzu: Tarix və mədəniyyət abidəsi anlayışının təkamülü prosesi.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tarix və mədəniyyət abidələrinin sosial funksiyaları. 2. Tarix və mədəniyyət abidə anlayışının təyinat xüsusiyyətləri. <p>Mənbə: [1,3,9,10.]</p>	2	
4.	<p>Mövzu: Qeyri-mədəni irs anlayışı və mühafizəsi.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Azərbaycanın qeyri-mədəni irsi. 2. Qeyri-mədəni irsin mühafizəsinin əhəmiyyəti. <p>Mənbə: [1,9,10.]</p>	2	
5.	<p>Mövzu: Tarix və mədəniyyət abidələrinin tipologiyası və mühafizəsi.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tarix və mədəniyyət abidələrinin təsnifat prinsipləri. 2. Arxeoloji abidələrin növ və tipləri. 3. Memarlıq abidələrinin növ və tipləri. 4. İncəsənət abidələrinin növ və tipləri. <p>Mənbə: [1,5,7,10.]</p>	4	
6.	<p>Mövzu: Qeyri-maddi irs abidələri.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Qeyri-maddi irs anlayışı. 2. Adət-ənənələr, bayramlar, mərasimlər. 3. Xalq mahnıları, sənətkarlıq və təsviri sənət. <p>Mənbə: [6,7,8.]</p>	2	
7.	<p>Mövzu: Yazı və təbiət abidələri, onların təsnifatı və mühafizəsi.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Təbiət abidələrinin mühafizəsi. 2. Yazılı abidələrin mühafizəsi. <p>Mənbə: [1,2,5,8.]</p>	2	
8.	<p>Mövzu: Azərbaycanın mədəni irs abidələri.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Azərbaycanın memarlıq abidələri. 2. Alban dövrünün memarlıq abidələri. 3. Muzey eksponatları mədəni irs abidəsi kimi. 4. Müasir incəsənət abidələri. <p>Mənbə: [1,2,5.]</p>	4	
9.	<p>Mövzu: Mədəni irsin üzə çıxarılması və mühafizəsi.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tarix və mədəniyyət abidələrinin üzə çıxarılmasının metodları. 2. Tarix və mədəniyyət abidələrinin üzə çıxarılmasının ilkin mərhələsi. 3. Mədəni irsin dövlət qeydiyyatının müasir formaları. <p>Mənbə: [4,5,9,10.]</p>	2	
10.	<p>Mövzu: Mədəni irs abidələrinin öyrənilməsinin məqsədi, forma və mərhələləri.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mədəni irs abidələrinin ekspertizası. 2. Mədəni irs abidələrinin dövlət mühafizə sistemi. <p>Mənbə: [4,7,8.]</p>	2	
11.	<p>Mövzu: Mədəniyyət abidələrinin mühafizəsinin beynəlxalq sistemi.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mədəni və təhsil fəaliyyəti. 	2	

	2. YUNESKO-nun fəaliyyəti. 3. İKOM-un fəaliyyəti. 4. Azərbaycanın UNESCO-da təmsil olunan maddi və qeyri-maddi mədəni irsi Mənbə: [1,2,5,9,10.]		
12.	Mövzu: Mədəni irs abidələrinin istismarı növləri. Plan: 1. Mədəni irs abidələrinin istismarı. 2. Daşınmaz abidələrin istifadə qaydaları. Mənbə: [1,2,5,7]	2	
13.	Mövzu: Mədəni irs abidələrinin populyarlaşdırılması və təhlili. Plan: 1. Mədəni irsin populyarlaşdırılması. 2. Mədəni irsin təbliğində elektron texnologiyalardan istifadə. Mənbə: [1,5,7,10.]	2	
	Cəmi	30 saat	

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
		Seminar	
1.	Mövzu: Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili fənnin predmeti, məqsədi və vəzifələri.	2	
2.	Mövzu: Mədəni irsin mühafizəsi istiqamətində mövcud qanunvericilik bazası.	2	
3.	Mövzu: Qeyri-mədəni irs anlayışı və mühafizəsi.	2	
4.	Mövzu: Tarix və mədəniyyət abidələrinin tipologiyası və mühafizəsi.	2	
5.	Mövzu: Qeyri-maddi irs abidələri.	2	
6.	Mövzu: Azərbaycanın mədəni irs abidələri.	2	
7.	Mövzu: Mədəniyyət abidələrinin mühafizəsinin beynəlxalq sistemi.	2	
8.	Mövzu: Mədəni irs abidələrinin populyarlaşdırılması və təhlili.	1	
	Cəmi	15 saat	

XI.Fənn üzrə tələblər: Maddi mədəniyyət abidələrinin komplektləşdirilməsi, mühafizəsi, öyrənilməsi, kütləvi nümayişinin və təbliğinin həyata keçirilməsini təmin etmək. Azərbaycan xalqının milli sərvəti olan nadir mədəni irs əşyalarının və kolleksiyalarının tədqiqi, öyrənilməsi və Azərbaycan Respublikasına qaytarılmasının təmin olunması təşkil etmək. YUNESKO-nun mədəni irsin mühafizəsinə yönəldilən normativ aktların, xüsusilə də 1972-ci il Ümumdünya mədəni və təbii irsin mühafizəsi haqqında Konvensiyanın işlənilib hazırlanması ilə bağlı fəaliyyətin böyük əhəmiyyəti vermək. Qeyri-maddi mədəni irsin, xüsusilə də təhlükədə olan qeyri-maddi mədəni irsin səmərəli şəkildə qorunması məqsədilə elmi, texniki və sənətsünaslıq tədqiqatlarına, həmçinin elmi tədqiqat metodologiyalarının işlənilib hazırlanmasına yardım göstərilməsi təmin etmək.

XII Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- müəhazirə, seminar, praktik tapşırıqlar
- təqdimat və müzakirə
- debat
- müstəqil iş/araşdırma

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- bəşəriyyətin qeyri-maddi mədəni irsinin qorunmasının təmin edilməsinə hamılıqla can atıldığını və bununla əlaqədar yaşanan ümumi narahatlığı dərk edərək, icmaların, xüsusilə də yerli icmaların, qrupların və bəzi hallarda ayrı-ayrı şəxslərin qeyri-maddi mədəni irsin yaradılması, mühafizəsi, qorunub saxlanması və yenidən bərpasında mühüm rol oynadıqlarını, bununla da mədəni müxtəlifliyi zənginləşdirdiklərini tələbələrə öyrətmək;
- YUNESKO-nun mədəni irsin mühafizəsinə yönəldilən normativ aktların, xüsusilə də 1972-ci il Ümumdünya mədəni və təbii irsin mühafizəsi haqqında Konvensiyanın işlənilib hazırlanması ilə bağlı fəaliyyətinin böyük əhəmiyyətini öyrətmək;
- Hal-hazırda mədəni irsin qorunması ilə bağlı məcburi qüvvəyə malik heç bir çoxtərəfli hüquqi aktın mövcud olmadığını qeyd edərək, mədəni və təbii irslə bağlı qüvvədə olan beynəlxalq saziş, tövsiyə və qətnamələrin qeyri-maddi mədəni irsə dair yeni müddəalar vasitəsilə səmərəli şəkildə zənginləşməyə və əlavələr edilməyə ehtiyacı olduğunu nəzərə alaraq tələbələrə məlumatlandırmaq;
- Tələbələr arasında yaxınlaşmaya, mübadiləyə və qarşılıqlı anlaşmaya rəvac verən amil kimi maddi mədəni irsin əvəzsiz rolunu aşılamaq;
- Mədəniyyət abidələrinin mühafizəsinin beynəlxalq sistemini və beynəlxalq qanunvericiliyi hər-tərəfli öyrənmək;
- Mədəni irs abidələrinin populyarlaşdırılması, onların tanınması, gələcək nəsillərə ötürülməsini və bu, maddi, mənəvi dəyərlərin qorunması, bərpa edilməsi, eləcə də müasir texnologiyalar və turizm vasitəsilə daha geniş auditoriyaya çatdırılması ilə bağlı fəaliyyətinin böyük əhəmiyyətini öyrətmək.

XIV Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları:

1. Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili fəninin predmeti.
2. Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili fəninin məqsədi.
3. Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili fəninin vəzifələri.
4. Azərbaycanda mədəni irsin mühafizəsində mövcud qanunvericilik.
5. Dünyada mədəni irsin qorunmasında mövcud təşkilatlar.
6. Tarix və mədəniyyət abidələrinin sosial funksiyaları.
7. Tarix və mədəniyyət abidə anlayışının təyinat xüsusiyyətləri.
8. Azərbaycanın qeyri-mədəni irsi.
9. Qeyri-mədəni irsin mühafizəsinin əhəmiyyəti.
10. Tarix və mədəniyyət abidələrinin təsnifat prinsipləri.

II Kollektiv sualları:

1. Arxeoloji abidələrin növ və tipləri.
2. Memarlıq abidələrinin növ və tipləri.
3. İncəsənət abidələrinin növ və tipləri.
4. Qeyri-maddi irs anlayışı.
5. Adət-ənənələr, bayramlar, mərasimlər.
6. Xalq mahnıları, sənətxarlıq və təsviri sənət.
7. Təbiət abidələrinin mühafizəsi.
8. Yazılı abidələrin mühafizəsi.
9. Azərbaycanın memarlıq abidələri.
10. Alban dövrünün memarlıq abidələri.

XVI Fənn üzrə imtahan sualları:

1. Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili fəninin predmeti.
2. Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili fəninin məqsədi.
3. Mədəni irsin mühafizəsinin təşkili fəninin vəzifələri.
4. Azərbaycanda mədəni irsin mühafizəsində mövcud qanunvericilik.
5. Dünyada mədəni irsin qorunmasında mövcud təşkilatlar.
6. Tarix və mədəniyyət abidələrinin sosial funksiyaları.
7. Tarix və mədəniyyət abidə anlayışının təyinat xüsusiyyətləri.
8. Azərbaycanın qeyri-mədəni irsi.

9. Qeyri-mədəni irsin mühafizəsinin əhəmiyyəti.
10. Tarix və mədəniyyət abidələrinin təsnifat prinsipləri.
11. Arxeoloji abidələrin növ və tipləri.
12. Memarlıq abidələrinin növ və tipləri.
13. İncəsənət abidələrinin növ və tipləri.
14. Qeyri-maddi irs anlayışı.
15. Adət-ənənələr, bayramlar, mərasimlər.
16. Xalq mahnıları, sənətxarlıq və təsviri sənət.
17. Təbiət abidələrinin mühafizəsi.
18. Yazılı abidələrin mühafizəsi.
19. Azərbaycanın memarlıq abidələri.
20. Alban dövrünün memarlıq abidələri.
21. Muzey eksponatları mədəni irs abidəsi kimi.
22. Tarix və mədəniyyət abidələrinin üzə çıxarılmasının metodları.
23. Tarix və mədəniyyət abidələrinin üzə çıxarılmasının ilkin mərhələsi.
24. Mədəni irsin dövlət qeydiyyatının müasir formaları.
25. Mədəni irs abidələrinin ekspertizası.
26. Mədəni irs abidələrinin dövlət mühafizə sistemi.
27. Mədəni və təhsil fəaliyyəti.
28. YUNESKO-nun fəaliyyəti.
29. İKOM-un fəaliyyəti.
30. Azərbaycanın UNESCO-da təmsil olunan maddi və qeyri-maddi mədəni irsi
31. Mədəni irs abidələrinin istismarı.
32. Daşınmaz abidələrin istifadə qaydaları.
33. Mədəni irsin populyarlaşdırılması.
34. Mədəni irsin təbliğində elektron texnologiyalardan istifadə.
35. Mədəni irsin daşıyıcıları arxeoloji abidələr

“Mədəni irsin mühafizəsi” fəninin sillabusu 7003012-“Muzeyşünaslıq” ixtisaslaşmasının təhsil proqramı, tədris planı və işçi proqram (Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 13.02.2026-cı il qərarı ilə təsdiq edilmişdir.) əsasında tərtib olunmuşdur. Sillabus “Tarix və onun tədrisi metodikası” kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. (13 fevral 2026-cı il, protokol № 6).

Mühazirə müəllimi : dos.E.N.Məlikov

Kafedra müdiri : dos. K.F.Mahmudov